

אוניברסיטת תל אביב
הפקולטה למדעי החברה
החוג לסוציולוגיה ואנתרופולוגיה

الفصل الثاني
يوم الثلاثاء، 16:00-19:00
بناية نفتالي، غرفة رقم 103

תשע"ז סמסטר ב'
יום שלישי, 16:00 – 19:00
בניין נפתלי, חדר 103
מס. קורס 10413588

واحد (وواحد) על אחד – חוויות חיים אחרות تجارب حياتية اخرى

מר שרף חסאן וד"ר סמדר שרון
السيد شرف حسان ود. سمدار شارون
עוזרת הוראה ומנחה: גברת שלי תיק
مساعدة وموجهة: السيدة شيلي تيك

; Sharaf.m.hassan@gmail.com smadisharon@gmail.com

הקורס עוסק בקשר שבין חוויות החיים של יהודים/ות וערבים/ות בארץ, לבין סוגיות כלליות בסוציולוגיה פוליטית, אי שוויון חברתי ופוליטיקה של מרחב. נעסוק בנושאים מרכזיים הנוגעים לחיים במרחב הגיאוגרפי המשותף של שתי הקבוצות הלאומיות, וכן בניתוח סוגיות חברתיות ותרבותיות של כל קבוצה בנפרד. הקורס יפתח כלים לקריאה ביקורתית של טקסטים אקדמיים וכן של דיווחים תקשורתיים על המתרחש בחברה בישראל, ויאפשר לסטודנטים/ות ליישם מבט סוציולוגי אנליטי על תופעות חברתיות אקטואליות. הקורס ייחודי במבנה שלו המשלב בין הרצאות פרונטליות לבין דיונים מובנים בקבוצות קטנות או במתכונת של "واحد על אחד" (ONE ON ONE) הקורס ייחיד גם חלק מעשי, שיכלול הכנה בקבוצות של פרויקט יצירת שיח בקמפוס. לאורך המחצית השנייה של הסמסטר, יקבלו הסטודנטים/ות ליווי ותמיכה מסגל ההוראה להכנת החלק המעשי שיהווה חלק מהמטלה המסכמת. המפגש האישי בין סטודנטים/ות ערבים/ות ויהודים/ות במהלך הסמסטר ובמסגרת העבודה המשותפת ישמש אתר פורה לעיון סוציולוגי ואנתרופולוגי ביחסי רוב ומיעוט בישראל בזיקה לחומרי הקריאה והלימוד.

تتطرف الدورة للصلة بين حياة اليهود/يات والعرب/يات في إسرائيل وبين مواضيع عامة في علم الاجتماع السياسي وانعدام المساواة الاجتماعية وسياسات الحيز. ستعنى الدورة بقضايا مركزية التي تخص العلاقات في حيز جغرافي مشترك للمجموعتين القوميتين وتحليل قضايا مفصلية بالنسبة لكل واحدة منها على انفراد. ستطوّر الدورة أدوات لقراءة نقدية لنصوص أكاديمية وايضاً لتقارير صحفية على ما يجري في المجتمع، وستتيح للطلبة النظر لطواهر اجتماعية حالية من خلال ادوات تحليلية لعلم الاجتماع. تقوم الدورة على أساس محاضرات وجاهية وحوارات مبنية بين طلاب وطالبات عرب ويهود، ستكون في جزء منها ضمن مجموعات صغيرة او بصيغة "واحد على واحد" (ONE ON ONE). يضم الكورس قسم عملي، يشمل التحضير في مجموعات صغيرة لمشروع تطوير خطاب اخر في الحرم الجامعي. سيتلقى الطلبة خلال النصف الثاني من الفصل مرافقة

ודעם מן טאקם הדורה לתחזיר הקסם העמלי וالذي سيكون بمثابة المهمة التلخيصية. ويكون اللقاء الشخصي بين الطلبة العرب واليهود خلال الدורה وفي اطار النشاط المشترك متسعا خصبا للتفكير السوسولوجي والانتروبولوجي في علاقات الاكثريه والأقلية في إسرائيل مع الربط بمواد القراءة والدراسة.

הערות לגבי תכני הקורס

הקורס עוסק בשאלות מרכזיות של החברה בישראל וטיב היחסים בין הקבוצות המרכיבות אותה, שאלות שלעיתים מפלגות לעומק את האוכלוסייה בישראל ונוגעות בנקודות רגישות מאוד של כל אחד ואחת. מטרת הקורס להביא להכרות מעמיקה עם אותן סוגיות ועם העמדות של בני ובנות העם השני ביחס אליהן. הגברת המודעות להיבטים הסוציולוגיים ואף האישיים של נושאים במחלוקת עשויה לעודד חשיבה ביקורתית, פתוחה ועצמאית בנושא, מבלי להיאחז בתבניות חשיבה סטטיות.

יש לשמור בקורס על סובלנות מקסימאלית, תוך הקשבה לכל טיעון שיועלה, גם אם הוא נראה לנו בעייתי. נשתדל לדון בטקסטים השונים ולהתייחס להרצאות ולדברי המשתתפים/ות בצורה ביקורתית, ננסה להבין את הרקע להעלאתם וללמוד מהם ככל האפשר.

מلاحظات מתעלה במזאמין הקורס

יעالج هذا المساق اسئلة مركزية في المجتمع في اسرائيل والعلاقات بين المجموعات التي تركبه. أسئلة متعلقة بقضايا حساسة جداً تشغل المجتمع في إسرائيل وأحياناً تكون محور لانقسامات جدية فيه. يهدف المساق الى تعميق الوعي والانكشاف لمواقف الشعب الاخر بالنسبة لهذه القضايا الحساسة. رفع الوعي لهذه القضايا من منظور علم الاجتماع وحتى من منظور شخصي من شأنه ان يشجع التفكير النقدي، المنفتح والمستقل تجاه هذه القضايا، دون التعلق بانماط تفكير متأثرة من افكار مسبقه.

يجب الحفاظ في هذه الكورس على حد اقصى من التسامح، والاصغاء لكل ادعاء يسمع، حتى لو كان من وجهة نظرك اشكالي. سنحاول مناقشة النصوص المختلفة والتعامل مع المحاضرات والمشاركات المختلفة بشكل نقدي، وسنحاول فهم السياق والخلفية لترحهم والتعلم منهم قدر الامكان.

חובות הקורס

- נוכחות מלאה והשתתפות פעילה בשיעורים.
- קריאה שוטפת של פריטי הקריאה.
- הרכב הציון:
 - ✓ השתתפות פעילה - 10%
 - ✓ יומנים רפלקסיבים - 10%
 - ✓ מטלה אישית הקשורה לפרויקט המעשי המסכם - 40%
 - ✓ פרויקט מעשי מסכם - 40%

واجبات الكورس:

- حضور كامل ومشاركة فعالة في الدروس.
- قراءة المواد المطلوبة.
- تركيبة العلامة:
 - ✓ مشاركة فعالة: 10%

- ✓ יומיאת אנכאסיה – 10%
- ✓ ממה תלכיה שחיה מלעה במרוע העלי – 40%
- ✓ מרוע עלי תלכיה – 40%

- יש לעקוב אחר ההודעות המועלות לאתר הקורס. באתר ניתן למצוא סריקות של פריטי הקריאה והודעות בדבר המטלות. כתובת האתר: moodle.tau.ac.il.
عليكم متابعة الرسائل التي ستنتشر في موقع الكورس. ستجدون في الموقع ملفات للمواد المطلوبة للقراءة ورسائل متعلقة بالمهام. عنوان الموقع: moodle.tau.ac.il.

נושאי הקורס ורשימת קריאת חובה

שיעור ראשון (14.3.17): יחסי יהודים-ערבים במרחב המקומי – נרטיבים והפוליטיקה של ההיסטוריה

- כהן, הלל, 2013. תרפ"ט: **שנת האפס בסכסוך היהודי-ערבי**. ירושלים: כתר, "מבוא", עמ' 21-11 ו"אחרית דבר", עמ' 396-390.
- קונפניו, אלון. 2013. "נסים ושלג בפלשתינה ובישראל: טנטורה, היסטוריה משנת 1948", **זמנים** 121: 31-16.

שיעור שני (21.3.17): יחסי יהודים-ערבים במרחב המקומי – המשך סקירה היסטורית

- בויםל, יאיר, 2011. "הממשל הצבאי". בתוך: נדים רוחאנא ואריז' סבאע'-ח'ורי (עורכים), **הפלסטינים בישראל: עיונים בהיסטוריה, בפוליטיקה ובחברה**, חיפה: מדה אל-כרמל, עמ' 45-55 (ניתן לקרוא את הטקסט בערבית - متوفر بالعربية أيضاً).
- חסן, מנאר, 2005. "חורבן העיר והמלחמה נגד הזיכרון: המנצחים והמנוצחים". **תיאוריה וביקורת** 27: 207-197.

שיעור שלישי (28.3.17): משטר האזרחות בישראל

- שנהב, יהודה. 2006. "אתניות", בתוך: רם, אורי וניצה ברקוביץ (עורכים), **אי/שוויון**. באר-שבע: אוניברסיטת בן-גוריון. עמ' 55—63.
- יפתחאל, אורן, גאנב, אסעד, ונדים רוחאנה, 2001. האם תיתכן "דמוקרטיה אתנית"? יהודים ערבים והמשטר הישראלי", **ג'מאעה** 6, 58-78. (ניתן לקרוא את הטקסט בערבית - متوفر بالعربية أيضاً).
- או:
סמוחה, סמי, 2000. "המשטר של מדינת-ישראל: דמוקרטיה אזרחית, אי-דמוקרטיה או דמוקרטיה אתנית?" **סוציולוגיה ישראלית** ב(2): 565-630.
- קריאת רשות: דו"ח ועדת אור לחקר אירועי אוקטובר 2000, סעיפים 1-67.

שיעור רביעי (4.4.17): תתי-זהויות בחברה הפלסטינית

- ג'מאל, אמל, 2007. "מבוא: הפוליטיקה של השונות וניהול השוויון הרב-תרבותי", בתוך: ג'מאל אמל (עורך), **רב-תרבותיות ואתגרי האזרחות הדיפרנציאלית בישראל: שולחן עגול**, תל-אביב: אוניברסיטת תל-אביב, מכון וולטר ליבך, עמ' 9-22 (ניתן לקרוא את הטקסט בערבית - متوفر بالعربية أيضاً).

אבורביעה-קווידר, סראב ונעמי וינר-לוי, 2010. "מבוא – נשים פלסטיניות בישראל". בתוך: סראב אבו-רביעה-קווידר ונעמי וינר-לוי (עורכות), **נשים פלסטיניות בישראל: זהות, יחסי כוח והתמודדות**, ירושלים: מכון ון-ליר והקיבוץ המאוחד. עמ' 7-24.

שיעור חמישי (שימו לב – השיעור מתקיים ביום רביעי ה-5.4.17): תתי-זהויות בחברה היהודית
ברקוביץ ניצה, 1999. "אשת חיל מי ימצא?" נשים ואזרחות בישראל", **סוציולוגיה ישראלית** ב (1), 277-317.

שוהט, אלה. 2001. "מזרחים בישראל: הציונות מנקודת-מבטם של קרבנותיה היהודים". בתוך: אלה שוהט, **זיכרונות אסורים: לקראת מחשבה רב-תרבותית**. תל-אביב: קשת המזרח. עמ' 140-205.

שיעור שישי (25.4.17): הפרדה גזעית

שנהב, יהודה, 2015. "מהי גזענות??". בתוך: רבלין, נעה (עורכת), **שיעור לחיים: חינוך נגד גזענות מהגן ועד התיכון**. תל אביב: האגודה לזכויות האזרח בישראל, עמ' 19-21.
<http://www.acri.org.il/education/wp-content/uploads/2015/05/What-is-racism.pdf> (ניתן לקרוא את הטקסט בערבית-متوفر بالعربية ايضاً).

הרצוג, חנה; אינה לייקין וסמדר שרון, 2008. "אנחנו גזעניים?! שיח הגזענות כלפי הפלסטינים אזרחי ישראל כפי שהוא משתקף בעיתונות הכתובה בעברית (1949-2000)". בתוך: שנהב, יהודה ויוסי יונה (עורכים), **גזענות בישראל**. ירושלים ותל אביב: מכון ון ליר והקיבוץ המאוחד, עמ' 49-76.

שיעור שביעי (9.5.17): מדיניות קרקעית ומרחבית

יפתחאל, אורן, ואלכסנדר קדר, 2000. "על עוצמה ואדמה: משטר המקרקעין הישראלי", **תיאוריה וביקורת** 16: 67-100.

ח'מאיסי, ראסם, 2008. **האוכלוסייה הערבית בערים מעורבות בישראל**. בעיות, חסמים ואתגרים. **לקראת מדיניות עירונית חלופית**. שתי"ל שירותי תמיכה ויעוץ לארגונים לשינוי חברתי (ניתן לקרוא את הטקסט בערבית - متوفر بالعربية ايضاً).

שיעור שמיני (16.5.17): אמצעי התקשורת

אלבז, שגיא. 2014. **דעת מיעוט בעיתונות העברית: ייצוג האוכלוסייה הערבית במרחב ציבורי משתנה**. תל-אביב: דיונון.

שיעור תשיעי (23.5.17): סיור

אלגזי, גדי. 5.3.13. "אשמה, אחריות ופעולה פוליטית". בתוך אתר "התחברות: תנועה ערבית-יהודית לשינוי חברתי ופוליטי". <http://www.tarabut.info/he/articles/article/guilt-responsibility-activism>

שיעור עשירי (6.6.17): מערכת החינוך

אבו-עסבה, ח'אלד, 2013. "הפערים בתשומות והשלכתם על התפוקות של מערכת החינוך הערבית בישראל". בתוך: יוסי יונה, ניסים מזרחי, ויריב פניגר (עורכים), **פרקטיקה של הבדל בשדה החינוך בישראל: מבט מלמטה**, תל אביב: מכון ון ליר בירושלים והוצאת הקיבוץ המאוחד, עמ' 59-80.

גודמן, יהודה ומזרחי, ניסים, 2013. "זיכרון לאומי והסללה אזרחית: הבדלים אתניים-מעמדיים בתהליכי זיכרון בבתי ספר תיכוניים בישראל", בתוך: ניסים מזרחי, יוסי יונה ויריב ופניגר (עורכים), **פרקטיקה של הבדל בשדה החינוך בישראל: מבט מלמטה**, ירושלים: ון ליר והקיבוץ המאוחד, עמ' 108-136

שיעור אחד עשר (13.6.17): חזונות לעתיד

קריאת רשות:

הוועד הארצי לראשי הרשויות המקומיות הערביות בישראל. 2006. החזון העתידי לערבים הפלסטינים בישראל. נצרת: הוועד הארצי לראשי הרשויות הערביות.

https://www.knesset.gov.il/committees/heb/material/data/H26-12-2006_10-30-37_heb.pdf

המכון הישראלי לדמוקרטיה. 2005. חוקה בהסכמה. ירושלים: המכון הישראלי לדמוקרטיה.

<https://www.idi.org.il/media/271114/Constitution%20by%20Consensus.pdf>

המכון לאסטרטגיה ציונית. 2006. חוקת מדינת ישראל. המכון לאסטרטגיה ציונית.

<http://main.knesset.gov.il/Activity/Constitution/Documents/25.pdf>

שיעור שניים עשר (20.6.17): פרויקט

שיעור אחרון (27.6.17): עיבוד וסיכום הקורס

נעלה בנפרד לאתר הקורס המלצה לקריאת רשות.
سننشر في موقع الكورس بشكل منفصل توصيات إضافية للقراءة (اختيارية).